

Güclü iradənin və qətiyyətin nəticəsi

Azərbaycan istədiyinə hər zaman nail olur

Zəfər onu təkcə qazanmaqla təmamlanmışdır. Xalqın tarixi zəfərinə layiq olduğu dəyəri vermək, onun əlamətdarlığını qorumaq, bununla milli vəhdəti daha da möhkəmləndirmək, yeni nəsilləri zəfər ruhunda tərbiyələndirmək də çox mühüm məsələdir.

44 günlük Vətən müharibəsində nail olduğumuz qələbə sadəcə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası, torpaqlarımızın işğalçılardan azad edilməsi, haqq-ədalətin öz yerini tutması ilə nəticələnmədi. Bu zəfər xalq olaraq özümüzə, dünyaya böyüklüyümüzü, milli iradəmizin gücünü göstərdi. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin qətiyyəti, Vətən uğrunda canından keçən əsgər və zabitlərimizin igidliyi sayəsində Azərbaycanın hər kəndinin, qəsəbəsinin, şəhər və rayonunun düşməndən azad edilməsi bu tarixin şərəfli səhifələridir. Vətən müharibəsindəki qələbəmiz milli qürur salnaməmizdir. Azərbaycan xalqının qələbəsini yaşadan hər bir addım əhəmiyyətlidir. Bu baxımdan tarixi qələbə günlərinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin imzaladığı 31 iyul 2023-cü il tarixli sərəncam, həmin sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş əraziləri üzrə şəhər günlərinin təsis edilməsi çox böyük əhəmiyyət daşıyır. Sözügedən sərəncama əsasən, 26 avqust Laçın Şəhəri Günü kimi tarixə düşdü. Elə ilk Şəhər Günü də Azərbaycan Prezidentinin iştirakı ilə Laçında keçirildi. Bu münasibətlə təşkil edilmiş təntənəli, unudulmaz bayram mərasimi ilə qələbədən sonra ilk Şəhər Günü ənənəsinin əsası da Laçında qoyuldu.

31 ildən sonra yurda dönüş

Azərbaycanın füsunkar məkanlarından olan Laçın ölkəmizin ərazi bütövlüyünün bərpasında xüsusi önəm daşıyır. Bu şəhərin azadlığı tarixi ədalətin təntənəsi, Azərbaycan dövlətinin, dövlət rəhbərimizin qətiyyətinin, siyasi iradəsinin, gücünün daha bir simvoludur. Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz qələbə nəticəsində imzalanmış üçtərəfli Bəyanata əsasən, 2020-ci il dekabrın 1-də Laçın rayonu Azərbaycana təhvil verilmişdi. Amma keçmiş Laçın dəhlizi bu şəhərdən və rayonun iki kəndindən keçdiyindən həm şəhərin özü və iki kənd - Zabux və Sus nəzarətimizdə deyildi. Sonradan digər yol çəkildiyindən Azərbaycan Laçın şəhərini, Zabux və Sus kəndlərini də nəzarətə götürdü və dövlətimiz bununla beynəlxalq səviyədə tanınan ərazilərimizin bütövlüyünü bərpa etdi.

Qələbədən sonra Şərqi Zəngəzurda, Qarabağda aparılan bərpa quruculuq prosesi gedişində Laçında da çox böyük işlər görüldü. Bu rayona böyük köç artq başlanmış. 31 illik həsrətdən sonra laçınlılar artıq öz doğma el-obalarına qayıdılar. Artıq 1000-ə yaxın Laçın sakini şəhərdə məskunlaşmış. İlin sonuna qədər 900 ailə üçün də evlər hazır olacaq. Bu ilin sonuna qədər Laçında bir neçə min şəhər sakininin yaşaması nəzərdə tutulur.

Bölgədə son dərəcə böyük strateji önəm daşıyan Laçının azadlığı, işğaldan qurtuluşundan sonra yeni həyatına qədəm qoyması 1992-ci ilin mayında köksümüzə vurulan ağır yaranın zamanla sağlmasıdır. 31 il əvvəl Laçının, Şuşanın itirilməsi ən böyük fəlakətlərimizin başlanğıcı idi. İşğaldan sonra erməni vandalları burada da ağılgəlməz vəhşiliklər törətdilər. Ra-

yonun əhalisi etnik təmizləməyə məruz qaldı. 300-dən artıq hərbi və mülki şəxs həlak oldu və itkin düşdü. Laçındakı 217 mədəniyyət, 101 təhsil, 142 səhiyyə müəssisəsi, 462 ticarət, 30 rabitə, 133 idarə və müəssisə, 5 musiqi məktəbi, 1 internat məktəbi, 1 orta texniki peşə məktəbi, 2 avtonəqliyyat və müxtəlif təyinatlı istehsal müəssisələri işğalçılar tərəfindən talan və məhv edildi. 54 dünya, 200-dən çox yerli əhəmiyyətli tarixi abidə vandalizmə məruz qaldı.

Torpağın əsl sahibi

Ermənistanın Laçınla bağlı cinayətləri bununla da bitmədi. Rəsmi İrəvan dövləti hərbi cinayət törədərək Laçında qanunsuz məskunlaşma aparırdı. Xüsusilə xarici ölkələrdən, Yaxın Şərqdən erməniləri dəvət edib onları azərbaycanlıların evlərində yerləşdirmişdi. Laçında qanunsuz məskunlaşdırılmış ermənilər burada necə miskin bir həyat yaşadıqları şəhər və kəndlərimizin xarabalıq mənzərələrindən bəlli idi. Təxminən 30 illik işğal dövründə Azərbaycanın qurulu yurdlarını talamaqdan, ələ keçirən, gözə görünən nə varsa, söküb satmaqdan, quldur kimi yağmalamaqdan başqa bir iş görməmiş erməni vandalları Laçında da, demək olar, kiçik bir inkişaf mənzərəsi belə yarada bilməmişdilər. Bu həm də özünün olmaya mənasizliyinə göstəricisidir. İnsan hansısa məkanı, dəyəri özününkü saymayanda, onunla özü arasında heç bir mənəvi-maddi bağlantı qura bilməyəndə dağıdıcılıq instinktləri işə düşür. Ermənilər də bütün cidd-cəhdlərə, azgınlıqlara, qanunsuz məskunlaşdırma cinayətlərinə rəğmən bu torpaqlarda müvəqqəti olduqlarını, yurdun əsl sahibinin gec-tez onları buralardan rədd edəcəyini çox yaxşı bilirdilər. Ona görə də mümkün qədər dağıtmaqdan, talan etməkdən, ziyan vurmaqdan başqa nəyisə həyata keçirməyə iradə, qabiliyyət və imkanları çatmırdı.

Torpağa əsl sahiblik ruhu Azərbaycan dövlətinin qısa müddət ərzində Qarabağda, Şərqi Zəngəzurda yaratdığı reallıqlardır. Azad yurdlarımızda böyük sürətlə aparılan quruculuq işlərindədir. Bu ruh cəmi 8 ay içində yenidən qurulmuş Laçın şəhərinin indiki gözoxşayan cənnət görkəmindədir.

Bütün bunlar bir tərəfdən Azərbaycan xalqının quruculuq istedadını, tikib-yaratmaqla əsrlərboyu bəşər mədəniyyətinə verdiyi töhfələri, milli iradəsinə göstərir, eyni zamanda bu torpaqların əsl sahibləri olduğumuzu bütün dünyaya nümayiş etdirir. Laçın rayonunun təmsalında biz dirçələndirən Azərbaycanı, dirçələndirən torpaqlarımızı görürük. İnsanlarımızın qayıdışı ilə doğma torpaqlarımızda başlanan yeni həyat, yurda dönmüş həmvətənlərimizin burada qürurla yaşaması, Şuşada, Laçında qurulan tobyüsat öz torpaqlarında haqq-ədalət uğrunda mübarizə aparan, ədalətli müharibədə qalib gələn, bütün çətinliklərə, keşməkeşlərə baxmayaraq öz haqqını, özünə aid olanı almağı bacaran Azərbaycanın zəfərinin təntənəsidir. Dövlət rəhbərimizin də bəyan etdiyi kimi, bizim başqa ölkələrin torpağında gözülmüş yoxdur, ancaq öz torpağımızı da heç kimə verən deyilik. Azərbaycan xalqı bundan sonra bu torpaqlarda sülh, əmin-amanlıq şəraitində yaşayacaq, doğma yurdlarımızda qurub-yaradacaq.

Legitim addım

Laçın zəfərimizdən sonra Azərbaycanın iradə və cəsarətinin daha bir simvoluna çevrilib. Bu il aprelin 23-də Laçın rayonunda, Azərbaycan-Ermənistan sərhədində sərhəd-buraxılış məntəqəsinin qoyulması və ərazi bütövlüyümüzün tam bərpasının bütün dünyaya bəyan edilməsi bunun təzahürüdür. Azərbaycanın həmin tarixdə Həkeri çayı üzərində Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsinin qurması, sərhəddə üçrəngli, ay-ulduzlu dövlət bayrağımızın ucalması qətiyyətin gücüdür. Bu addım böyük Şuşa zəfərindən sonra əldə edilmiş əhəmiyyətli hərbi-siyasi qələbəmizdir.

Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsinin böyük önəmi var. Bir zamanlar torpaqlarımızı işğal edən, soydaşlarımızı doğma yurdlarımızdan didərgin salan, kütləvi şəkkildə qətlə yetirən düşmən indi şanlı Azərbaycan bayrağının altından keçərək, sərhəddə bizim önündə dinməz-söyləməz fəraqat dayanır. 30 il əvvəl azərbaycanlılara qarşı XX əsrin faciəsini törətmiş şəxsin - Xaçaturyan Vaqif Çerkezoviçin saxlanılması misalında Azərbaycan dövləti cinayətkarların

törətdikləri vəhşi əməllərə görə beynəlxalq hüquq və ölkə qanunvericiliyi çərçivəsində mühakiməsinə nail olur. Bu, qürur duyulması hal və ali ədalətin təntənəsidir.

Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsində Dövlət Sərhəd Xidmətinin və Dövlət Gömrük Komitəsinin əməkdaşları istər Azərbaycan ərazisində daxil olan erməniləri, istərsə də ölkəmizdə yaşayan erməni-əsil vətəndaşların sənədlərini, eləcə də şübhəli bilinən yüklərini yoxlayırlar. Beləliklə, Azərbaycanın fəaliyyəti, öz dövlət sərhədlərini etibarlı qaydada mühafizə etməsi bölgədə sülhün bərqərar olmasına şərait yaradır və separatçıların növbəti təxribatlarının qarşısını alır.

Bu məntəqənin yaradılması yaxın gələcəkdə Qarabağda qanunsuz yerləşdirilmiş erməni silahlı birləşmələrinin çıxarılması, həmçinin separatçıların tərk-silah olunması baxımından çox böyük əhəmiyyətə malikdir. Bununla Azərbaycan regionda sülh və əmin-amanlığın, dayanıqlı inkişafın əsası qoyur, buna möhkəm zəmin yaradır.

Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsi Azərbaycanın suverenliyini, təhlükəsizliyini təmin edir, ölkəmizin ərazisində qeyri-qanuni dislokasiya olunmuş 10 minə yaxın hərbiçinin rotasiyasının, habelə əraziyə silah, sursat, mina və xarici terrorçuların daşınmasının qarşısını alır, həmçinin Azərbaycanın təbii sərvətlərinin qanunsuz çıxarılmasını əngəlləyir.

Bütün bunlar Ermənistanın beynəlxalq aləmdəki çoxsaylı havadarlarının Azərbaycana qarşı təzyiq və təhdidləri fonunda baş verir. Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsinin yaradılmasını həzm edə bilməyən Ermənistan tərəfi və onun himayədarları hər cür təxribata əl ataraq ölkəmizi guya Ermənistanla sərhəddə vəziyyəti gərginləşdirməkdə, Qarabağ bölgəsində humanitar böhran yaratmaqda təqsirləndirirlər. Rəsmi İrəvan belə təxribatçı cəhdlərlə Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə etməklə yanaşı, uzun illərdən bəri ölkəmizə qarşı həyata keçirdiyi təcavüzkar siyasəti fərqli qiymətdə təqdim etməyə çalışır. Bir sözlə, erməni xisləti yenə öz işindədir. Bütün beynəlxalq hüquq normalarını, dəyərləri kənara qoyub onların təxribatlarına dəstək verən riyakarlar da yenə öz əməllərindən

qalmırlar. Amma heç bir təxribat, təzyiq və təhdid cəhdi Azərbaycan dövlətini ölkəmizin suveren hüquqları çərçivəsində atılmış legitim addımdan çəkindirə bilməz. Laçın Azərbaycan ərazisi olduğundan burada həyata keçiriləcək tədbirlər, o cümlədən sərhəd-buraxılış məntəqəsinin yaradılması da müstəsna olaraq ölkəmizin daxili işidir. Sərhədimizin toxunulmazlığının təmin olunması məsələsi ölkəmizin milli təhlükəsizliyi ilə yanaşı, qanunun aliliyinin də tələbidir. Azərbaycan dövləti təhlükəsizliyin pozulmasına yönəlik təhdidlərə qarşı suveren ərazimizdə sərhəd-buraxılış məntəqəsinin yaradılmasını beynəlxalq hüququn normaları və prinsiplərinə uyğun şəkkildə tam qanuni həyata keçirib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin bu il mayın 1-də ABŞ Dövlət katibi Entoni Blinkenlə telefon danışıqı zamanı qeyd etdiyi kimi: "Azərbaycan-Ermənistan sərhədində Laçın sərhəd-buraxılış məntəqəsinin qurulması Azərbaycanın suveren hüquqları çərçivəsində və bütün beynəlxalq qaydalara uyğun olaraq təmin edilib... Məqsəd hərəkətin məhdudlaşdırılması deyil, əksinə, nəzarətin təmin edilməsidir və artıq bu məntəqə vasitəsilə gediş-gəliş həyata keçirilir... Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yaşayan erməni əhalisinin hüquqları Azərbaycanın Konstitusiyası və ölkəmizin tərəfdar çıxdığı beynəlxalq sənədlər çərçivəsində təmin olunacaqdır".

Bu, milli maraqlarımızın qorunması naminə siyasi iradənin nümayişi, tarixi zəfərimizdən sonra regionda yaranmış yeni reallığın tərkib hissəsidir və legitimliyi ilə müvafiq beynəlxalq normalara uyğundur. Belə ki, Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin 2023-cü il 6 iyul tarixli yekdil qərarı ilə Ermənistanın nəzarət-buraxılış məntəqəsinin aradan qaldırılması ilə bağlı müvəqqəti tədbir görmək tələbi rədd edilmiş, rəsmi İrəvanın Laçın keçid məntəqəsinin qanunsuzluğu ilə bağlı iddiaları qəti şəkkildə təkzib olunmuşdur. Bütün proseslər Ermənistanın "humanitar böhran" bəhanəsilə yeni manipulyasiyalar etdiyini, növbəti hərbi təxribatlar üçün süni səbəblər yaratdığını göstərir. Eyni zamanda rəsmi İrəvanın riyakarlığını, məkrli xislətini, Qarabağ ermənilərini öz çirkin məqsədi üçün girova çevirdiyini, Xankəndidə vəziyyətin maksimum pisləşməsi marağında olduğunu ortaya qoyur. Belə ki, Ermənistan həqiqətən də bölgənin sadəcə sakinlərini düşünsəydi, heç vaxt Ağdam-Xankəndi yolundan Qarabağ bölgəsinə yüklərin çatdırılmasına etiraz etməzdi. Bu baxımdan Azərbaycan dövləti Ağdam-Xankəndi yolu ilə Qarabağ ermənilərinə 40 ton yüklənmiş 2 avtomobil göndərməklə "humanitar böhran" haray-həşiri salmış Ermənistan rəhbərlərini də, onlara dəstək verib yeni təxribatlara "həvələndirən" xarici havadarlarını da fakt qarşısında qoymuş oldu.

Tarixboyu özünü "miskin millət" qiyməti biçmiş ermənilərin təxribatları, manipulyasiya cəhdləri heç bir nəticə verməyəcək. Proseslərin gedişatı regionumuzda sülhün, dövlətlərin bir-birinin ərazi bütövlüyünə, qanunlarına hörmətlə yanaşmasının, dayanıqlı inkişaf naminə əməkdaşlığının alternativinin olmadığını göstərir. Azərbaycan səbirli, təmkinli, bir o qədər də qətiyyət və iradə ilə bu istiqamətdə bütün məqsədləri reallaşdıracaq, ölkəmizin liderliyi ilə regionumuz əmin-amanlıq, tərəqqi məkanına çevriləcək, möhtəşəm qələbəmiz işığında yeni inkişaf zəfərləri qazanılacaq.

*İradə ƏLİYEVƏ,
"Azərbaycan"*